

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/111131,Konferencja-naukowa-Z-da-la-od-Centrum-Sierpień-1980-na-południu-Polski-w-swiecie.html>
03.03.2026, 00:21

Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki” – Katowice, 24-25 września 2020

Dwudniowe obrady uroczyste otworzył Zastępca Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr Mateusz Szpytma w czwartek 24 września .

24.09.2020

Sytuacja społeczno-polityczna na południu Polski latem 1980 r. oraz narodziny „Solidarności” – to tematy konferencji naukowej, zatytułowanej „Z dala od centrali. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki”. Spotkanie historyków odbywa się dniami 24-25 września 2020 r. w sali koncertowej Katowice Miasto Ogrodów (pl. Sejmu Śląskiego 2).

Powstanie NSZZ „Solidarność” było jednym z najważniejszych wydarzeń drugiej połowy XX wieku, nie tylko w Polsce, ale można powiedzieć, że i w świecie - powiedział dr Mateusz Szpytma, Zastępca Prezesa IPN podczas otwarcia konferencji. Jak dodał, 40 lat temu powstał wtedy niezależny od komunistów związek zawodowy, który wkrótce wyszedł poza swoje ramy i stał się liczącym 10 milionów członków ruchem społecznym.

W pierwszej części konferencji referenci zarysowali sytuację społeczno-polityczną przed wybuchem strajków latem 1980 r. (dr Michał Siedziako), relacje opozycji i Kościoła w przededniu strajków (dr Łukasz Kamiński), stanowisko PZPR wobec strajków (dr Tomasz Kozłowski) oraz działania opozycji przedsierpniowej w lecie 1980 r. (dr Grzegorz Waligóra).

W kolejnych dwóch panelach zaprezentowane zostały referaty odnoszące się do strajków i protestów robotniczych na południu Polski latem 1980 r. O sytuacji w Małopolsce będzie mówił Adam Gliksman, w woj. katowickim – dr Jarosław Neja, na Dolnym Śląsku – Łukasz Sołtysik, w Polsce południowo-wschodniej – dr Dariusz Iwaneczko oraz na Śląsku Opolskim – dr Tomasz Greniuch.

Omówione zostały również działania Komitetu Fabrycznego PZPR i tajnych służb wobec protestów w kombinacie Huta im. Lenina w Krakowie (Andrzej Malik), stanowisko Komitetu Krakowskiego PZPR wobec sierpniowych strajków (dr Rafał Opulski) oraz działania Służby Bezpieczeństwa w stosunku do protestów robotniczych i narodzin „Solidarności” w Krakowie (dr hab. Cecylia Kuta).

W drugim dniu konferencji dwa pierwsze panele poświęcone zostały omówieniu konsekwencji strajków z lata 1980 r. Narodziny „Solidarności” w woj. bielskim przedstawi dr Dariusz Węgrzyn, a powstanie „Solidarności” w Polsce południowo-wschodniej, w świetle dokumentów i prasy PZPR – dr Marcin Bułak. Działania aparatu władzy wobec rozwoju „Solidarności” w Jeleniej Górze zaprezentował Łukasz Sołtysik, na Śląsku Opolskim – dr Zbigniew Bereszyński, a w woj. przemyskim – Artur Brożniak.

W kolejnych referatach prelegenci mówili o narodzinach „Solidarności” w Nowym Sączu (dr Piotr Wierzbicki) i Tarnowie (Rafał Bednarczyk), a także o początkach „Solidarności” na uczelniach wyższych Krakowa (dr Monika Komaniecka-Łyp) i w środowisku akademickim Katowic (dr Andrzej Drogoń).

W ostatnim panelu przedstawione zostały początki Niezależnego Zrzeszenia Studentów na południu Polski (dr Kamil Dworaczek), wybrane aspekty współpracy między NZS a rzeszowską „Solidarnością” (Małgorzata Gliwa). Ponadto dr Bogusław Wójcik przedstawił wpływ sierpniowych strajków na kryzys ideologiczny nomenklatury, na przykładzie działalności Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej.

Podsumowaniem konferencji był panel dyskusyjny ze świadkami historii, zatytułowany „Znaczenie strajków z lata 1980 r. na południu Polski dla sytuacji w PRL”. Poprowadził go dr Andrzej Drogoń, dyrektor Oddziału IPN. w Katowicach. W dyskusji wzięli udział świadkowie historii z Małopolski (Andrzej Szkaradek), Śląska (Andrzej Rozpłochowski), Podkarpacia (Adam Śnieżek) i Dolnego Śląska (Tomasz Wójcik).

Organizatorami konferencji były Oddziały IPN w Katowicach, Krakowie, Rzeszowie i Wrocławiu.

Konferencja był transmitowana na kanale IPNtv Konferencje.

Program konferencji: 24 września 2020 r.

11:00 Otwarcie konferencji – Zastępca Prezesa Instytutu Pamięi Narodowej **dr Mateusz Szpytma**

11:10 Panel I „PRL przed Sierpniem 1980 r.”

Prowadzenie panelu: dr Dariusz Iwaneczko (Dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie)

- 11:10–11:30 dr Michał Siedziako (IPN Oddział w Szczecinie), *Obóz władzy i sytuacja społeczna w PRL w przed lipcem 1980 r.*
- 11:30–11:50 dr Łukasz Kamiński (Uniwersytet Wrocławski), *Opozycja i Kościół w przededniu strajków z lata 1980 r.*
- 11:50–12:10 dr Tomasz Kozłowski (IPN), *PZPR wobec strajków z lata 1980 r.*
- 12:10–12:30 dr Grzegorz Waligóra (IPN Oddział we Wrocławiu), *SB wobec opozycji przedsierpniowej w lecie 1980*
- 12:30–12:45 Dyskusja
- 12:45–13:00 przerwa

13.00 Panel II „Strajki z lata 1980 r. na południu Polski” cz. 1

Prowadzenie: dr hab. Filip Musiał, prof. AIK (Dyrektor Oddziału IPN w Krakowie)

- 13:00–13:20 Adam Gliksman (Region Małopolski NSZZ „Solidarność”), *Strajki w Małopolsce latem 1980 r.*

- 13:20-13:40 Andrzej Malik (IPN Oddział w Krakowie), *Działania Komitetu Fabrycznego PZPR i służb specjalnych wobec protestów Sierpnia'80 i powstania NSZZ „Solidarność” w Kombinacie HiL w Krakowie*
- 13:40-14:00 dr Rafał Opulski (IPN Oddział w Krakowie), *Komitet Krakowski PZPR wobec strajków sierpniowych*
- 14:00-14:20 dr hab. Cecylia Kuta (IPN Oddział w Krakowie), *SB wobec protestów robotniczych i narodzin „Solidarności” w Krakowie*
- 14:20-14:35 Dyskusja
- 14:35-15:30 przerwa

15:30 Panel III „Strajki z lata 1980 r. na południu Polski” cz. 2

Prowadzenie: dr Andrzej Drogoń (Dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu)

- 15:30-15:50 dr Jarosław Neja (IPN Oddział w Katowicach), *Protesty pracownicze w województwie katowickim latem 1980 r.*
- 15:50-16:10 Łukasz Sołtysik (IPN Oddział we Wrocławiu), *Strajki na Dolnym Śląsku latem 1980 r.*
- 16:10-16:30 dr Dariusz Iwaneczko (IPN Oddział w Rzeszowie), *Strajki w Polsce południowo-wschodniej lato-jesień 1980 r.*
- 16:30-16:50 dr Tomasz Greniuch (IPN Oddział we Wrocławiu, Delegatura w Opolu), *Strajki na Śląsku Opolskim latem 1980 r.*
- 16:50-17:05 Dyskusja

17:05-17:10 zamknięcie obrad dr Andrzej Sznajder (Dyrektor Oddziału IPN w Katowicach)

25 września 2020 r.

10:00 Panel IV „Konsekwencje strajków z lata 1980 r.” cz. 1

Prowadzenie: dr Jarosław Neja (IPN Katowice)

- 10:00-10:20, dr Dariusz Węgrzyn (IPN Oddział w Katowicach), *Narodziny „Solidarności” w województwie bielskim*
- 10:20-10:40, dr Marcin Buła (IPN Oddział w Rzeszowie), *Powstanie „Solidarności” w Polsce południowo-wschodniej w świetle dokumentów i prasy PZPR*
- 10:40-11:00, Łukasz Sołtysik (IPN Oddział we Wrocławiu), *Aparat władzy (PZPR i SB) wobec narodzin i rozwoju NSZZ „Solidarność” w Jeleniej Górze (IX-XI 1980 r.)*
- 11:00-11:20, dr Zbigniew Bereszyński (badacz niezależny), *Aparat władzy i bezpieczeństwa wobec narodzin „Solidarności” na Śląsku Opolskim*
- 11:20-11:40 Artur Brożyniak (IPN Oddział w Rzeszowie), *Działania SB w województwie przemyskim w okresie protestów robotniczych latem 1980 r.*

- 11:40–11:55 Dyskusja
- 11:55–12:10 Przerwa

12:10 Panel V „Konsekwencje strajków z lata 1980 r.” cz. 2

Prowadzenie: dr Marcin Buła (IPN Oddział w Rzeszowie)

- 12:10–12:30, dr Piotr Wierzbicki (Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu), *Narodziny „Solidarności” w Nowym Sączu przez pryzmat dokumentów z Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu*
- 12:30–12:50, Rafał Bednarczyk (Zakłady Azotowe w Tarnowie), *Narodziny „Solidarności” w Tarnowie*
- 12:50–13:10, dr Monika Komaniecka-Łyp (IPN Oddział w Krakowie), *Powstanie „Solidarności” na uczelniach wyższych i w instytucjach naukowych w Krakowie*
- 13:10–13:30 dr Andrzej Drogoń (Dyrektor Oddziału IPN we Wrocławiu), *Jesień 1980 r. w czerwonym uniwersytecie jako przykład początków „Solidarności” w środowisku akademickim*
- 13:30–13:45 Dyskusja
- 13:45–14:00 Przerwa

14:00 Panel VI „Varia”

Prowadzenie: dr Monika Komaniecka-Łyp (IPN Oddział w Krakowie)

- 14:00–14:20 dr Kamil Dworaczek (IPN Oddział we Wrocławiu), *Początki Niezależnego Zrzeszenia Studentów na południu Polski*
- 14:20–14:40 dr Bogusław Wójcik (IPN Oddział w Rzeszowie), *Sierpień 1980 r. jako katalizator kryzysu ideologicznego nomenklatury na przykładzie działalności Towarzystwa Krzewienia Kultury Świeckiej*
- 14:40–15:00 dr Tomasz Kurpierz (IPN Oddział w Katowicach), *Początki niezależnego ruchu studenckiego w woj. katowickim w 1980 r.*
- 15:00–15:20 Małgorzata Gliwa (IPN Oddział w Rzeszowie), *Niezależne Zrzeszenie Studentów a rzeszowska „Solidarność” 1980–1981. Wybrane aspekty współpracy*
- 15:20–15:40 Przerwa

15:40 Panel dyskusyjny ze świadkami historii „Znaczenie strajków z lata 1980 r. na południu Polski dla sytuacji w PRL”.

Prowadzenie: prof. Włodzimierz Suleja (Dyrektor Biura Badań Historycznych IPN)

Świadkowie historii: Andrzej Rozpłochowski, Andrzej Szkaradek, Adam Śnieżek, Tomasz Wójcik

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

Katowice

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Prezes Instytutu
Pamięci Narodowej
dr Jarosław Szarek

zaprasza na
konferencję naukową

**Z DAŁA OD CENTRUM.
SIERPIEŃ 1980
NA POŁUDNIU POLSKI
W ŚWIELE DZIAŁAŃ
PARTII I BEZPIEKI**

Katowice
24–25 września 2020 r.

Sala koncertowa
Katowice Miasto Ogrodów
plac Sejmu Śląskiego 2

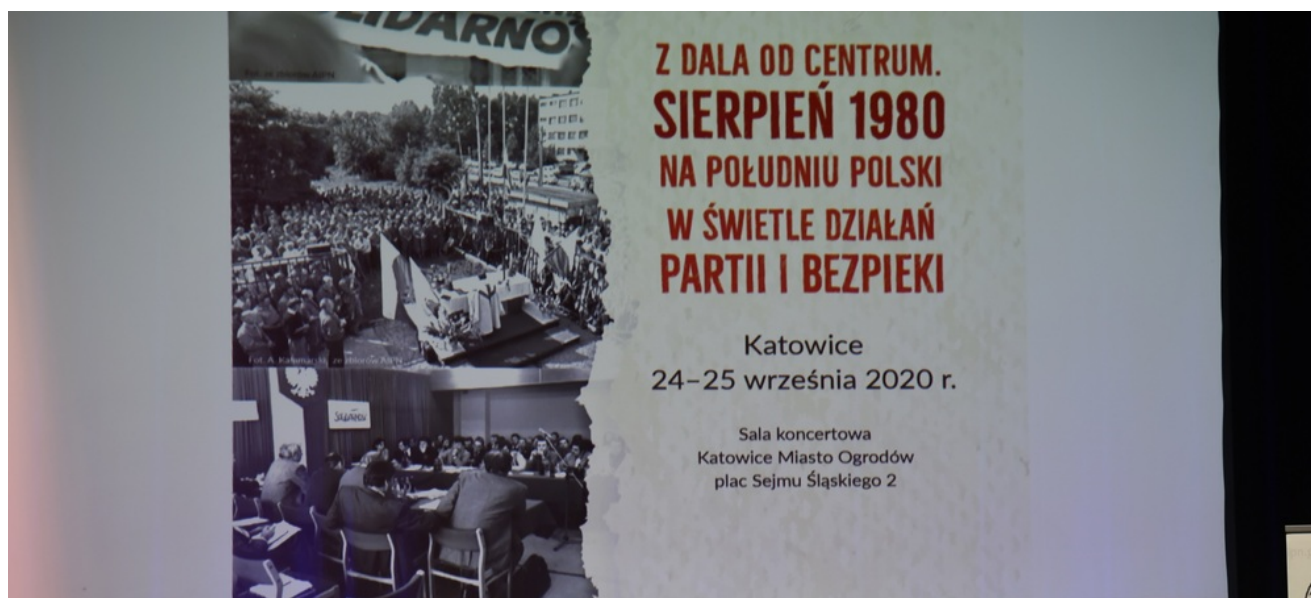
Plakat konferencji „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

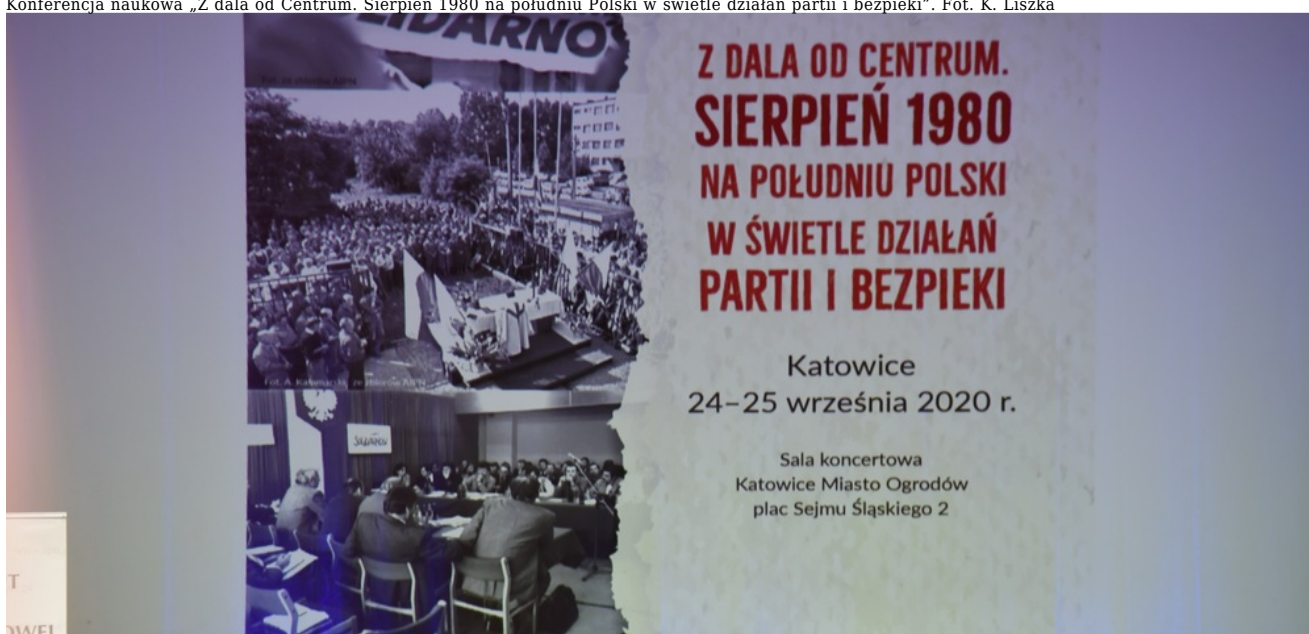
Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

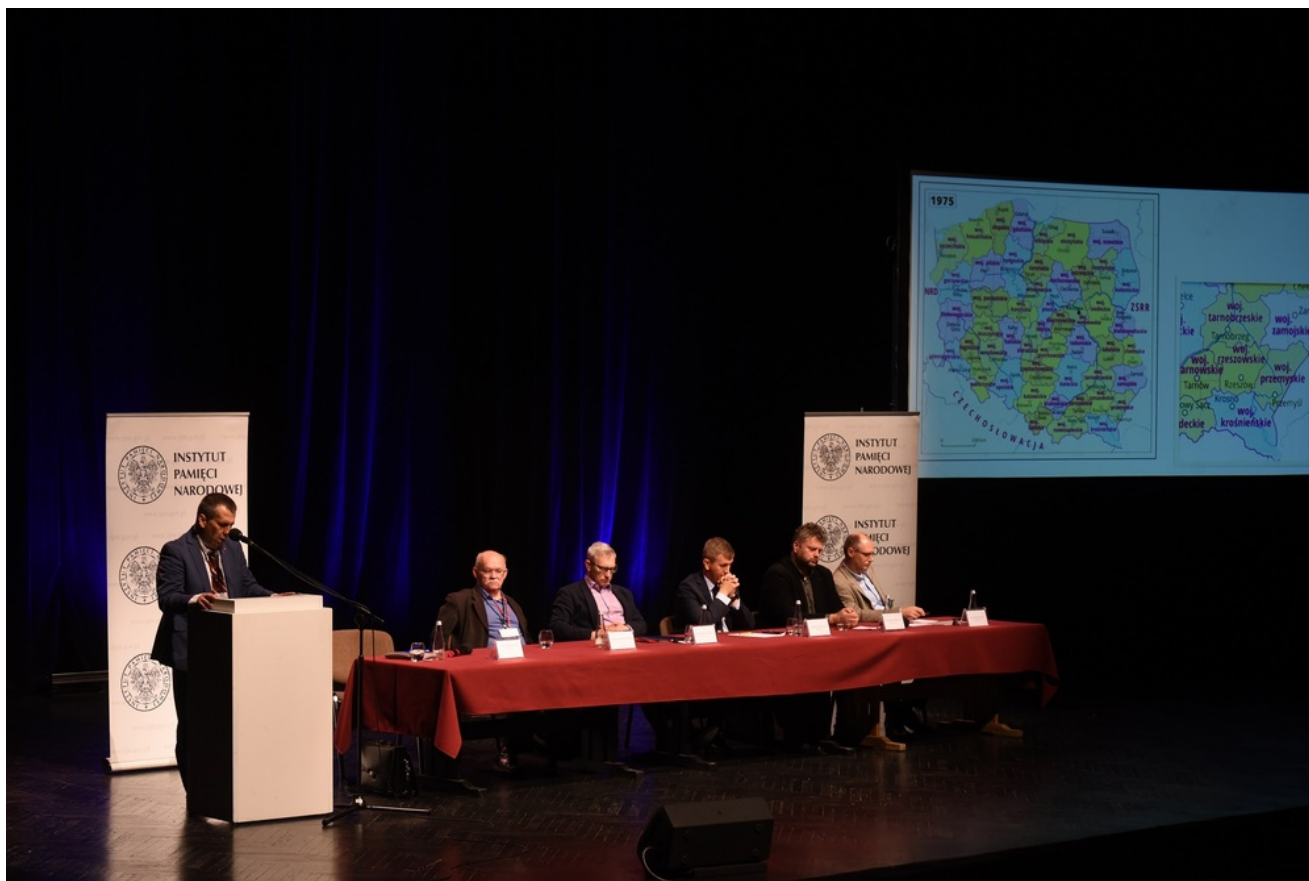
Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieki”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Konferencja naukowa „Z dala od Centrum. Sierpień 1980 na południu Polski w świetle działań partii i bezpieczeństwa”. Fot. K. Liszka

Pliki do pobrania

[Plakat konferencji. \(pdf, 1.53 MB\)](#)

[Zaproszenie na konferencję. \(pdf, 2.41 MB\)](#)